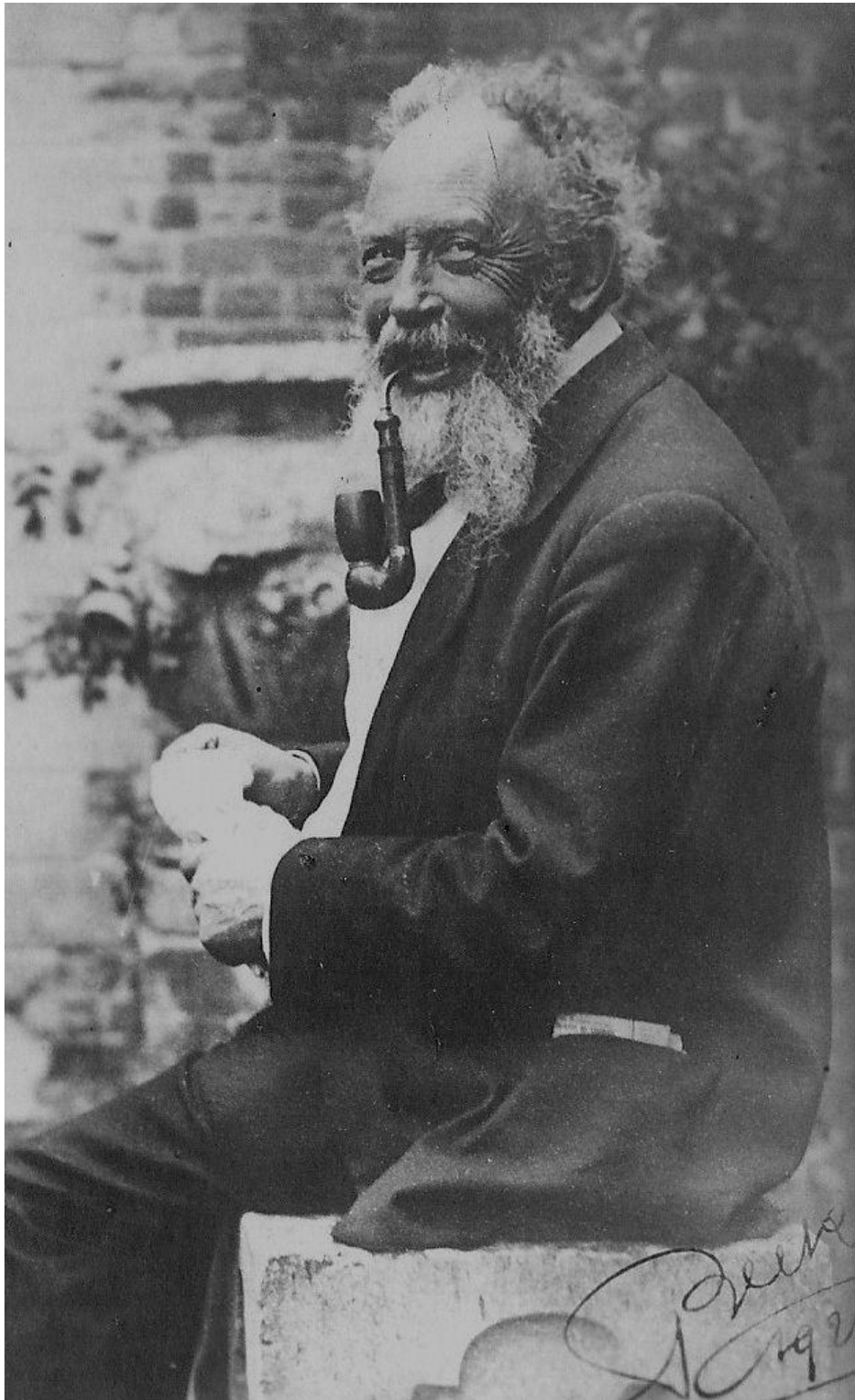

ROUTEFOLDER

Wandelen op een pad vol herinneringen

Ga op stap door Maldegem-centrum en ontdek hoe het was in de tijd van Victor De Lille.

Victor De Lille met pijp, 1921

" De Lille is mij voorgekomen als een zoo wat aardig man, meer dan een gewone drukker, die weet dat hij meer is, te geerne van zichzelf spreekt en zichzelf beboft. Dit zijn zijne fouten, en wie heeft er gene? Maar van den anderen kant heeft hij mij de indruk gegeven van een eerlijk man, een door en door eerlijk man, die wat meer beoogt dan 'zaken', die een ideaal heeft en dat ideaal betracht"

Professor Emiel Vliebergh

INLEIDING

"Koninklijke Hoogheid, mijnheer De Lille, een gevaarlijk man, de stoutste dagbladschrijver van 't land!"

Met deze woorden stelt Maurice Lippens, de gouverneur van Oost-Vlaanderen, Victor De Lille voor aan kroonprins Leopold tijdens zijn bezoek aan Eeklo in september 1920. Hoewel de gouverneur het al lachend zegt typeert deze uitspraak de Maldegemse drukker, journalist, auteur en uitgever ten volle. Meer zelfs, De Lille gaat er prat op dat hij geen blad voor de mond neemt en vriend noch vijand spaart in zijn weekblad *'t Getrouwe Maldeghem*. Zo getuigt hij over zichzelf: "Ik heb het mij nooit beklagd stout geweest te zijn!" (30 augustus 1925).

Wie was deze man, van wie alleen al het uitspreken van zijn naam, tot op vandaag, de meest controversiële reacties uitlokt? Hoe kwam het dat hij in heel Vlaanderen bekendheid verwierf? Hoe wist hij in het Meetjesland een quasi persmonopolie uit te bouwen? Deze folder biedt alvast een aantal antwoorden op deze vragen.

Aan de hand van de belangrijkste locaties in zijn leven schetst deze folder een beeld van deze opmerkelijke Maldegemnaar. Iedere locatie heeft een nummer (oranje titelbalk) dat je terug vindt op de routekaart op pagina 5.

Veel wandelplezier gewenst op je tocht doorheen Maldegem-centrum, terug naar de tijd van Victor De Lille!

VICTOR DE LILLE IN DATA

2 november 1863:	geboorte te Maldegem
7 september 1887:	verkozen tot gemeenteontvanger van Maldegem
29 juli 1888:	het eerste nummer van <i>'t Getrouwe Maldeghem</i> verschijnt
10 juli 1894:	huwelijk met Octavie De Zutter
1895 - 1910	Octavie en Victor krijgen 9 kinderen (<i>een zontje sterft op 1-jarige leeftijd</i>)
1895:	uitgave van <i>Nieuwe Vlaamsche Illustratie</i>
1897:	eerste Duimpjesuitgave
1900 – 1904:	de strijd om de Maldegemse kerktoren
1903 – 1905:	bouw van de Duimpjesvilla met drukkerij
1904 – 1905:	aankoop van 't Kasteeltje en verhuis van de drukkerij
1914 – 1918:	gevangenschap Victor De Lille en verblijf in Zwitserland
1926:	einde van de Duimpjesuitgave
1927 – 1929:	de Moorden van Beernem
1929:	gekozen tot volksvertegenwoordiger
augustus 1938:	50-jarig bestaan van <i>'t Getrouwe Maldeghem</i>
13 maart 1940:	overlijden Octavie De Zutter
15 juni 1940:	overlijden Victor De Lille

1 | 't Kasteeltje

In 1905 koopt Victor in de Noordstraat 't Kasteeltje uit 1525 dat hij volledig renoveert. Na de Duimpjesvilla (zie 8) wordt dit zijn definitieve vestiging. Het wordt een belangrijke ontmoetingsplaats voor schrijvers, dichters en schilders, met Stijn Streuvels als een van de bekendste.

"Het is een aardigaard, belust op nieuwigheden, overal als eerste bij, en die van aanpakken weet. Een kwiek ventje waar leven en beweging in stak. Hij had de reputatie dat hij babbelde en zijn vrouw werkte. De laatste keer dat ik op 't Kasteeltje bij hem was, slofte de oude man door de hoving van het park, met dezelfde grote schoenen, het wit ondervest, de zwarte jas en strooien hoed en meumelend in zichzelf..."

Stijn Streuvels

2 | 't Getrouwe Maldegheem – de drukkerij

Op 29 juli 1888 verschijnt het eerste nummer van het weekblad 't Getrouwe Maldegheem. De oplage teldt 275 exemplaren, Victor De Lille is er de grote bezieler van. Dankzij zijn 'stoute' pen groeit het blad snel naar 3.000 exemplaren. In 1903 is de oplage maar liefst 10.000 exemplaren.

Door het wegvallen van concurrerende bladen en om aan de stijgende hoeveelheid aan opdrachten te kunnen voldoen, verhuist hij met zijn drukkersactiviteiten naar 't Kasteeltje. In 1923 installeert hij er een rotatiepers. Tijdens *De Moorden van Beernem* (1927-1929) stijgt de oplage tot ongekende hoogte. Het laatste nummer verschijnt op 3 september 1944.

3 | Geboortehuis

Als achtste kind van Carolus en Maria Theresia Van den Bossche, wordt in het kleinste huisje van de kleinste straat (Edestraat) op 2 november 1863 Victor De Lille geboren.

Als kind ziet hij door de glazen dakpan twee torens, waarvan hij later kan zeggen: "De kerktoren, die heb ik rechtgehouden. En de toren van 't Kasteeltje, die heb ik gekocht."

4 | Edestraat

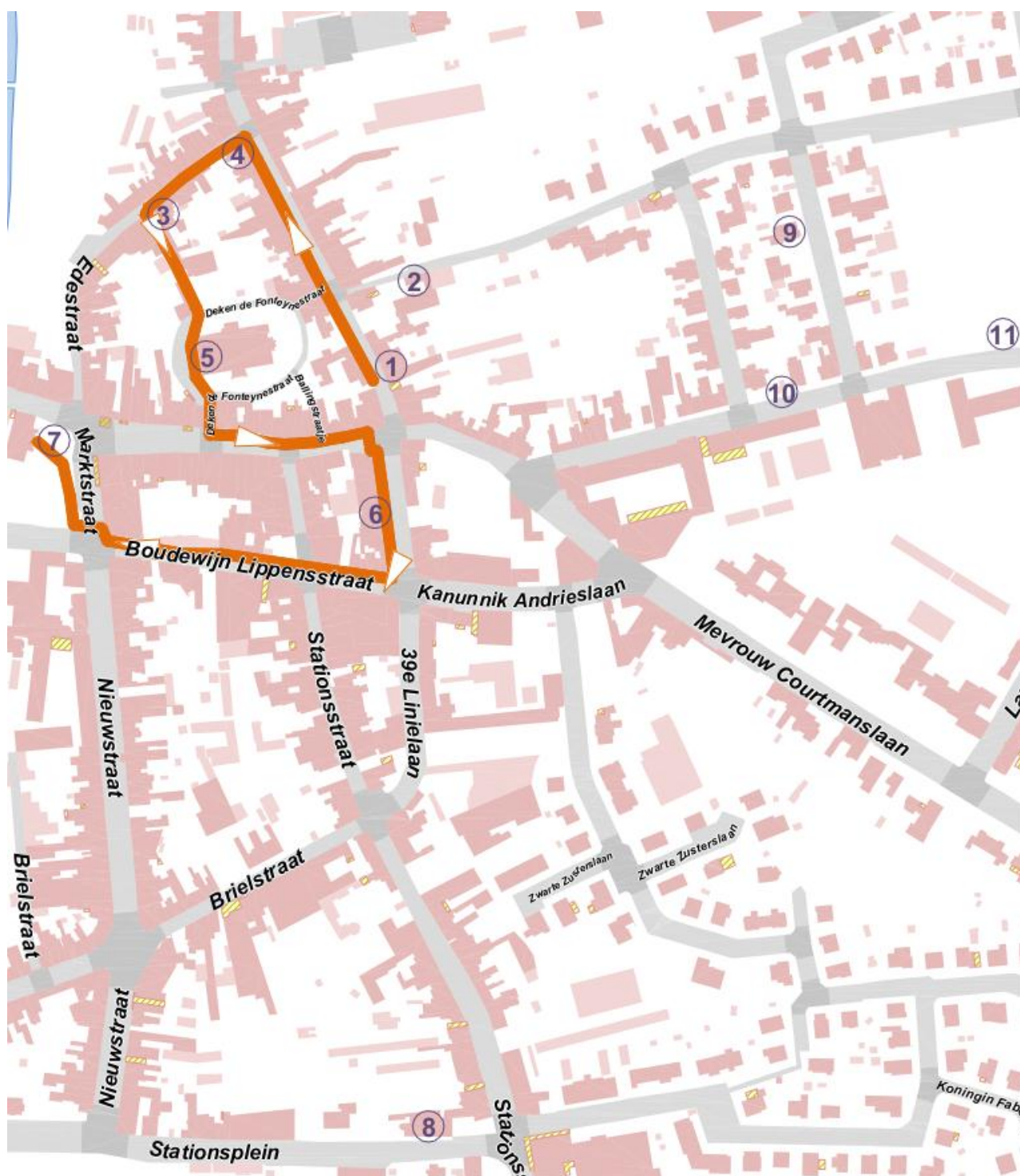

Als een van eerste in Maldegem bezit hij een telefoon en een auto. Daarnaast houdt hij zich bezig met 'lichtdrukprintkunst' en is hij de trotse bezitter van het eerste fototoestel in Maldegem. Reeds voor 1900 legt hij veel vast op de gevoelige plaat.

De familie krijgt als bijnaam *De foto's* mee. Hieronder een geanimeerde foto van de Edestraat, in de volksmond 't *Peurken*, uit 1899 na de halfhoogstprocessie.

ROUTEKAART

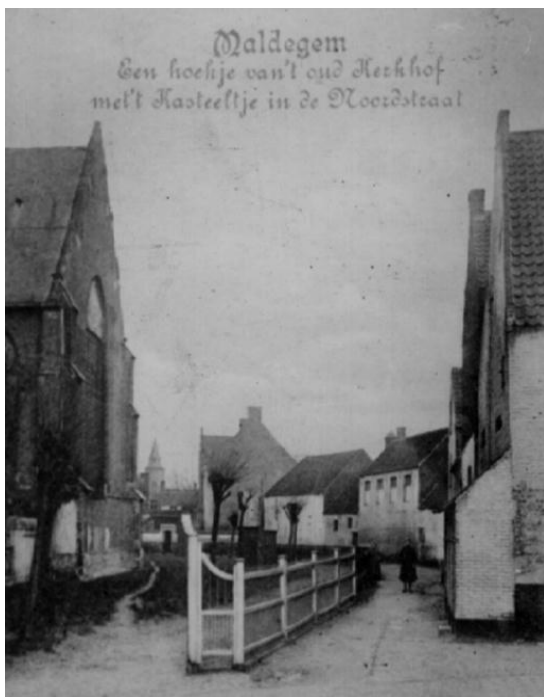

1. 't Kasteeltje
2. De drukkerij
3. Geboortehuis
4. Edestraat

5. De strijd om de toren
6. Schouwburg
7. Luchtballon op Markt
8. Duimpjesvilla

9. Velodroom
10. Kapel
11. Graf

5 | De strijd om de toren

Tussen 1901 en 1905 wordt strijd gevoerd omtrent de bouw van een nieuwe kerk. Victor De Lille strijdt, samen met de oud- burgemeester Desiré Van Mullem om 'den ouden grijzen toren' te behouden en voorrang te geven aan de bouw van een nieuw gemeentehuis. Van Mullem, die een vergaderzaal in het Oud Stadhuis ter beschikking stelt aan het gemeentebestuur, laat als protest de deur naar het Schepenhuis dicht metselen.

Aldus worden toch kerk en toren behouden, en wordt een nieuw gemeentehuis gebouwd, dat ingehuldigd wordt in 1909 .

"Maldegem moet niet aan de kerk passen, de kerk moet aan Maldegem passen."

Victor De Lille

6 | Schouwborg

Na heel wat perikelen rond de verkoop van gronden op de huidige Schouwborgplaats, koopt de familie De Lille uiteindelijk een aantal percelen. In 1938 opent de nieuwe Schouwborg, ontworpen door de architect was Robert Hebb. Behalve filmvoorstellingen worden er ook culturele, politieke en didactische activiteiten georganiseerd.

7 | Luchtballon op de Markt

In 1911 is er de viering van het eeuwfeest van Mevr. Joanna-Desideria Courtmans-Berchmans. Ze stichtte een kostschool in Maldegem, was schrijfster en stelde in haar werken regelmatig sociale wantoestanden aan de kaak. Ze was een voorbeeld voor Victor en stierf in 1890 in zijn armen. Naast de inhuldiging van een borstbeeld wordt er voor de eerste maal in Maldegem een luchtballon *Le rêve* opgelaten.

8 | Duimpjesvilla

De Duimpjesvilla wordt in 1903 gebouwd en dient tot 1905 als woning en drukkerij voor zijn krant *'t Getrouwe Maldegem* en de Duimpjesreeks. Deze boekjes worden op goedkoop papier gedrukt, met als doel het volk zijn schrijvers te leren kennen. Onder meer Stijn Steuvels, Felix Timmermans en Gustaaf Vermeersch debuteren bij de Duimpjesuitgave (1897-1926) van Victor De Lille.

9 | Velodroom

Van 1909 tot 1953 heeft Maldegem in de tuin van 't Kasteeltje een wielerpiste in openlucht. Gedurende meer dan veertig jaar schrijft Maldegem wielergeschiedenis met renners als Camiel Haeck, Maurice De Waele, André Van Heule en Camiel Blomme.

10 | Kapel

Het kapelletje voor de Heilige Theresia, patrones van de missies en de onmogelijke zaken, wordt in 1932 gebouwd in opdracht van Octavie De Zutter, de echtgenote van Victor De Lille. De architect is Flor Van Reeth, gekend om zijn religieuze bouwwerken tijdens het interbellum. Rechts achter bevond zich toen de velodroom.

11 | Graf

Zijn laatste jaren brengt Victor samen door met zijn echtgenote in 't Kasteeltje, omringd door vrienden en herinneringen. In 1938 geniet hij nog van de viering van het vijftig jarig bestaan van 'zijn' *Getrouwe*.

Victor De Lille overlijdt op 15 juni 1940, drie maanden na zijn echtgenote en enkele weken na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog.

*“O, vriend, eens ijvrig man, den werkersstand ontsproten,
Gij hebt het werk gekend en van zijn vrucht genoten,
Doch eervol en oprecht: nooit hebt ge iets aangegaan
Waar uw gewetensstem niet over was voldaan.”*

(tekst bidprentje)

Op de cover van deze folder staat het bekende Duimpjesmerk afgebeeld. Dit vinden we vanaf het 15de deel telkens terug op de Duimpjesuitgaven. In het nawoord van *Duimpje* nummer 16 vinden we meer info: *“Duimpje is een klein mannetje, dat in een klomp woont; hij wordt getekend met de klomp op de rug, en daarin zes boeken Vlaamse lezing voor het volk: al wat ik dragen kan”*.

Duimpjes zijn aanvankelijk geen boeken maar vaste columns met korte pittige nieuwtjes in 't *Getrouwe*. “Dat gelijk *Duimpje* uit de kinderlegende overal onder de deur kruipt en de groote nieuwtjes in 't *fijn* geeft, die men verkrijgt gelijk nieuwjaarsduimtjes “Hieruit ontstaat dan het latere”, wat aanvankelijk een klein formaat had “om op aantrekkelijke wijs het volk zijne eigene goede schrijvers te doen lezen

Op 8 december 2006 wordt voor de plaatselijke openbare bibliotheek van Maldegem, ooit de Schouwburg van de familie De Lille, een beeld onthuld ter ere van Victor De Lille. Het kunstwerk is van de hand van de Gentse beeldhouwster Maen Florin. Met dit beeld wil ze gestalte geven aan een man, die ondanks de beperkte materiële mogelijkheden van het gezin waarin hij geboren is, met al zijn vermogens en talenten woekert om boven de beperkingen van dit bestaan uit te stijgen. Een man die de culturele armoede van de samenleving waarin hij opgroeit ziet en zich tot taak stelt initiatieven te nemen om die nood te lenigen. Een man, die zich bewust is dat hem heel wat tegenwind wacht wanneer hij zal opkomen voor rechtmatige Vlaamse eisen. Het kunstwerk moeten we dan ook zien als een metafoor van alles waarvoor Victor De Lille stond en ijverde, eerder dan een waarheidsgetrouwe beeltenis van hem. Het beeldhouwwerk maakt deel uit van de Meetjeslandse Kunst- en Poëzieroute van COMEET, met de Meetjeslandse taalminnaars als uitgangspunt.

Meer informatie over Victor De Lille:

www.victordelille.be

Jaarboek 1997 en 2006 van Het Ambacht Maldegem

De publicatie werd uitgegeven door Toerisme Maldegem

i.s.m. erfgoedcomité Maldegem naar aanleiding van Erfgoeddag 2013

Met dank aan: Gothard De Coninck en Eugene De Lille

